

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt tirsdag den 28. oktober 2025

Sag 26/2025

A

(advokat Jan Børjesson, beskikket)

mod

Tjenestemændenes Låneforening

(advokat Christina Melstrup Toft)

I tidligere instanser er afsagt kendelse af Skifteretten i Kolding den 4. januar 2024 (6-312/2023) og af Vestre Landsrets 11. afdeling den 26. august 2024 (B-0027-24).

I påkendelsen har deltaget fem dommere: Lars Hjortnæs, Kurt Rasmussen, Jens Kruse Mikkelsen, Lars Apostoli og Søren Højgaard Mørup.

Påstande

Kærende, A, har påstået stadfæstelse af skifterettens kendelse.

Indkærede, Tjenestemændenes Låneforening, har påstået stadfæstelse af landsrettens kendelse.

Sagsfremstilling

Den 22. februar 2007 underskrev A et gælds-brev, hvori han erkendte at skyldte

Tjenestemændenes Låneforening 123.700 kr. Det var aftalt, at lånet skulle tilbagebetales med 72 månedlige ydelser af 2.126 kr. Lånet skete med lønforskrivning i bl.a. As løn og pension.

Af gælds-brevet fremgår herom:

”Den månedlige ydelse indeholdes i min løn, pension, ventepenge eller rådighedsløn, i overensstemmelse med den afgivne lønforskrivning. Kopi af gælds brevet har jeg modtaget. Dersom jeg afskediges eller udtræder af tjenesten – midlertidigt eller varigt – således at lønforskrivningen gøres uvirksom, kan låneforeningen kræve restgælden indfriet straks. Lånet er i øvrigt uopsigeligt fra låneforeningens side, men kan når som helst indfries af mig.”

Af den samtidigt underskrevne lønforskrivning fremgår bl.a.:

”LØNFORSKRIVNING

I forbindelse med det lån jeg har optaget som medlem af ... giver jeg hermed Tjenestemændenes Låneforening, subsidiært den långivende bank ret til at få udbetalt af min løn, ventepenge, rådighedsløn, pension eller pensionsbidrag hos den til enhver tid værende løn- eller pensionsudbetalende myndighed:

kr. 2.126,00 månedlig,
...

Retten til at få forskrivningsbeløbet udbetalt går – ligesom øvrige rettigheder i henhold til det udstedte gælds brev – på anfordring over til den långivende bank, når det derfra oplyses, at Tjenestemændenes Låneforening ikke overholder forpligtelse i den overenskomst der er oprettet af banken.

...

LØNNOTERING

Ovennævnte indeholdelse indbetales til Tjenestemændenes Låneforening den 1. i hver måned, indtil afmeldelse fremsendes fra låneforeningen.”

A var tjenestemandsansat fængselsfunktionær, da han underskrev gælds brevet og lønforskrivningen, og lønnoteringen er stemplet af Direktoratet for Kriminalforsorgen den 1. april 2007.

A fratrådte sin stilling som fængselsfunktionær den 20. november 2008. Han har som følge af ansættelsen en opsat tjenestemandspension.

Den 29. juni 2023 indledte skifteretten gældssaneringssag for A. Tjenestemændenes Låneforening meddelte i den forbindelse skifterettens medhjælper, at A havde optaget lån med lønforskrivning i sin løn og pension, at restgælden udgjorde 79.449 kr., og at lånet skulle holdes uden for gældssanering og afvikles via lønforskrivning i fremtidig pension. Skifterettens medhjælper medtog lånet som et simpelt krav omfattet af gældssaneringen.

Den 4. januar 2024 afsagde skifteretten kendelse, hvorved A blev meddelt gældssanering i henhold til det fremsatte forslag. Om Tjenestemændenes Låneforenings fordring anføres bl.a.:

”Det er i gældsbrevet mellem Tjenestemændenes Låneforening og A forudsat, at lønforskrivningen bortfalder, såfremt ansættelsesforholdet ophører.

Ansættelsesforholdet er ophørt.

Herefter, og idet skifteretten tillige er enig i de øvrige synspunkter, som medhjælper har anført i gældssaneringsforslaget, tages Tjenestemændenes Låneforenings indsigelse om, at gældsforholdet ikke skal gældssaneres, ikke til følge.”

Den 26. august 2024 ophævede landsretten skifterettens kendelse og hjemviste sagen til fornyet behandling. Af afgørelsen fremgår bl.a.:

”Efter konkurslovens § 199, stk. 1, omfatter en kendelse om gældssanering alle fordringer mod skyldneren, der er stiftet inden ansøgningen om gældssanering. Det følger dog af konkurslovens § 199, stk. 4, at en kendelse om gældssanering ikke omfatter pantefordringer i det omfang, pantet strækker til. Af bestemmelsens forarbejder fremgår, at principperne heri også finder anvendelse på andre sikkerhedsrettigheder, herunder særligt udlæg og ejendomsforbehold.

A, som på daværende tidspunkt var ansat som tjenestemand, optog den 22. februar 2007 et lån hos Tjenestemændenes Låneforening på 123.700 kr., og ved lønforskrivning af samme dag gav han låneforeningen, subsidiært den långivende bank, ret til af hans løn, pension, ventepenge eller rådighedsløn at få udbetalt den långivende bank, ret til af hans løn, pension, ventepenge eller rådighedsløn at få udbetalt den månedlige ydelse på 2.126 kr. Lønforskrivningen er noteret af Direktoratet for Kriminalforsorgen som lønudbetalende myndighed. Det følger videre af gældsbrevet, at såfremt A afskediges eller udtræder af tjenesten – midlertidigt eller varigt – er aftalen om lønforskrivning uvirksom.

Dommerne Cecilie Kabel Revsbech og Nichlas Madsen udtaler:

A har ved gældsbrevet givet låneforeningen transport i såvel sin løn som pension, og der består herefter fortsat en adgang til lønforskrivning i den optjente pension, som må sidestilles med en pantelignende fordring, jf. konkurslovens § 199, stk. 4.

Det er efter de foreliggende oplysninger om størrelsen af den under tjenestemandsansættelsen optjente pension ikke muligt at fastslå, i hvilket omfang låneforeningens fordring er sikret ved lønforskrivning i den af A optjente pension.

Vi stemmer derfor for at ophæve skifterettens kendelse og hjemvise sagen til fornyet behandling.

Dommer Flemming Krog Bjerre udtaler:

Det fremgår af det underskrevne gældsbrev, at de månedlige ydelser skal indeholdes i As løn, pension, ventepenge og rådighedsløn, ligesom det fremgår af aftalen om lønforskrivning, at Tjenestemændenes Låneforening har ret til hos den løn- eller pensionsudbetalende myndighed månedligt at få udbetalt 2.126 kr. af As løn, pension, ventepenge eller rådighedsløn.

Det fremgår endvidere ikke af hverken gældsbrevet eller aftalen om lønforskrivning, at Tjenestemændenes Låneforening i tilfælde af As eventuelle misligholdelse har mulighed for at søge sig fyldestgjort i As formue.

På denne baggrund, og da såvel gældsbrevet som aftalen om lønforskrivning er udarbejdet af Tjenestemændenes Låneforening, finder jeg, at Tjenestemændenes Låneforening ikke har opnået en pantelignende sikkerhed, der er omfattet af konkurslovens § 199, stk. 4, for foreningens fordring mod A.

Jeg stemmer derfor for at stadfæste skifterettens kendelse.”

Retsgrundlag

Konkursloven

Konkurslovens § 199, stk. 1 og 4, har følgende ordlyd:

”§ 199. Kendelse om gældssanering omfatter fordringer, der er stiftet inden gældssaneringsagens indledning, jf. § 206. Når særlige forhold taler derfor, kan skifteretten bestemme, at kendelsen kun skal omfatte fordringer, der er stiftet inden et af skifteretten fastsat tidligere tidspunkt.

...

Stk. 4. Kendelse om gældssanering omfatter dog ikke pantefordringer i det omfang, pantet strækker til. Pantehaverne bindes derimod af kendelsen for så vidt angår den del af deres personlige fordring mod skyldneren, som ikke dækkes af pantet.”

Bestemmelsen blev affattet ved lov nr. 187 af 9. juni 1984. Der henvises i bemærkningerne til lovforslaget (Folketingstidende 1983-84, 2. samling, tillæg A, lovforslag nr. L 10, sp. 635) til § 3 i lovudkastet i betænkning nr. 957/1982 om gældssanering. Af betænkningens s. 139 f. fremgår om § 3, stk. 2 (§ 199, stk. 4, i den gældende konkurslov) bl.a.:

”Stk. 2 svarer til tvangsakkordreglen i KL § 158, stk. 2, nr. 1, jfr. nærmere herom betænkning nr. 606/1971, s. 238 f.

Bestemmelsen medfører, at pantefordringer, som fuldt ud dækkes ved pantets realisation, ikke påvirkes af kendelse om gældssanering.

Det samme gælder pantegæld, som ikke er forbundet med noget personligt gældsansvar for skyldneren.

I andre tilfælde er den udækkede del af pantefordringen omfattet af gældssaneringskendelsen på lignende måde som skyldnerens øvrige personlige gæld. For så vidt angår det særlige tilfælde, at panthaverens udækkede fordring mod skyldneren personlig er blevet nedsat i henhold til retsplejelovens § 578, er det det således nedsatte krav, der rammes af gældssaneringseffekten.

Bestemmelsen i stk. 2 tager ikke stilling til, om og i givet fald hvornår pantets realisation kan eller skal finde sted. Dette spørgsmål må afgøres efter almindelige regler, jfr. herved udkastets (§ 14), hvoraf modsætningsvis følger, at gældssaneringssagens indledning ikke har indflydelse på panthavernes muligheder for at skride til realisation af pantet i overensstemmelse med almindelige regler. Af disse fremhæves den præceptive regel i tinglysningslovens § 42 b, nr. 5, hvorefter skyldnerens konkurs ikke kan udløse forfald af restgælden i henhold til pantebrev i fast ejendom. Denne bestemmelse må efter udvalgets opfattelse antages at være analogt anvendelig på gældssanering. Dette svarer til, hvad der antages at gælde for så vidt angår tvangsakkord, jfr. Ørgaard Tvangsakkord (1981), s. 62, og ved insolvens i almindelighed, jfr. M. Munch Konkursloven (2. udg. 1980), s. 389. Se herved bemærkningerne ovenfor til (§ 1) under 1) om skyldnerens muligheder for at undgå realisation af fast ejendom i forbindelse med gældssanering.

Hvis pantet ikke er eller bliver realiseret forud for eller i forbindelse med gældssaneringssagen, er det ikke muligt at tage panthavernes eventuelle personlige fordring mod skyldneren i betragtning ved fastsættelsen af en eventuel henstands- og afdragsordning. Også disse fordringer er dog umiddelbart omfattet af kendelsens henstands- og afdragsbestemmelser. Først når det har vist sig, i hvilket omfang pantet giver dækning, kan det fastslås, i hvilket omfang panthavere er omfattet af gældssaneringskendelsen. Som regel vil den heraf følgende usikkerhed formentlig være uden reel betydning, for så vidt som gældssaneringskendelsen bl.a. vil sætte skyldneren i stand til at overholde sine forpligtelser over for panthavere og dermed at undgå tvangsrealisation. I de tilfælde, hvor udækkede panthavere efter en tvangsrealisation af pantet hos skyldneren søger at inddrive den personlige fordring, og denne efter nedskrivning i overensstemmelse med gældssaneringskendelsen andrager et betydeligt beløb, kan der dog efter omstændighederne være behov for at justere den i kendelsen fastsatte henstands- og afdragsordning. Hjemmel hertil findes i udkastets (§ 35). Se nærmere bemærkningerne hertil.

Principperne i udkastets (§ 3, stk. 2) finder også anvendelse på andre sikkerhedsrettigheder, herunder navnlig udlæg og ejendomsforbehold, jfr. udkastets (§ 7), der ligesom tvangsakkordreglen i KL § 163 henviser til KL § 46. Hvad særligt angår ejendomsforbehold henvises til lov om køb på kredit § 27, efter hvis stk. 2 sælgeren i forbrugerkøb ikke i almindelighed har krav på, at køberen betaler det beløb, hvormed sælgers tilgodehavende overstiger det solgtes værdi. Se også lovens § 27, stk. 3, sidste pkt., § 16, stk. 2, samt §§ 22-23.

Som nævnt svarer udkastets (§ 3, stk. 2) til tvangsakkordreglen i KL § 158, stk. 2, nr. 1. Udkastet er på dette punkt et udslag af almindelige retsgrundsætninger, hvorefter pantet rettigheder og lignende tingligt beskyttede krav i relation til såvel individualforfølgning som insolvensbehandling af hensyn til den almindelige kreditgivning har fortrin fremfor personlige fordringer på skyldneren.”

Reglerne om gældssanering blev revideret ved lov nr. 365 af 24. maj 2005, hvor konkurslovens § 208 b om præklusivt proklama ved gældssanering blev indsat. Bestemmelsens stk. 1 og 2 lyder således:

”§ 208 b. Anmeldes en fordring, som i medfør af § 199, stk. 1, er omfattet af gældssaneringssagen, ikke rettidigt, jf. § 208, stk. 2, nr. 2, bortfalder retten til dækning, når sagen er sluttet med kendelse om gældssanering, jf. § 218, stk. 1.

Stk. 2. Undtaget fra stk. 1 er pantefordringer, i det omfang pantet strækker til.”

Af forarbejderne til konkurslovens § 208 b fremgår bl.a. følgende (Folketingstidende 2004-05, 2. samling, tillæg A, lovforslag nr. L 10, s. 325 f.):

”Det foreslås i stk. 1, at fordringshavere og andre kreditorer, der ikke anmelder deres fordring rettidigt, mister retten til dækning af fordringen, når gældssaneringssagen er endelig og afsluttet med kendelse om gældssanering. Slutter gældssaneringssagen, uden at skyldneren får en gældssanering, har det således ingen retsvirkning, at en fordringshaver ikke har anmeldt sin fordring rettidigt.

Som udgangspunkt prækluderes alle uanmeldte fordringer uanset disses karakter, og uanset om de er forfaldne. Dog er visse typer af fordringer på grund af deres karakter friholdt fra præklusion, jf. stk. 2. Det foreslås, at pantefordringer friholdes fra præklusion, i det omfang pantet strækker til, idet fordringer sikret ved pant alene omfattes af en kendelse om gældssanering, i det omfang pantet ikke strækker til, jf. konkurslovens § 199, stk. 2 (som ikke ændres).

Det er i retspraksis antaget, at et krav i anledning af lån mod lønforskrivning, jf. tjenestemandenslovens § 57, må anses for omfattet af konkurslovens § 199, stk. 2 [nu stk. 4], jf. herved Østre Landsrets kendelse gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1991, side 49. Det samme gælder for krav i anledning af et beboerindskudslån efter lov om individuel boligstøtte §§ 56-57, jf. Østre Landsrets kendelse gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1998, side 353. Om disse fordringer gælder, at de ikke er omfattet af noget offentligt register, og skifterettens medhjælper vil derfor ikke umiddelbart kunne konstatere fordringernes eksistens, medmindre skyldneren oplyser herom. Medhjælperen må derfor undersøge, om der eksisterer sikrede fordringer af denne karakter, hvis de konkrete omstændigheder tyder på det.

Det samme gælder for fordringer sikret ved ejendomsforbehold. Er skyldneren forbruger, har den, der har solgt en genstand med ejendomsforbehold, dog i almindelighed ikke krav på betaling af yderligere beløb, hvis genstanden tages tilbage, jf. kreditaftalelovens § 41, stk. 1, hvorefter en kreditgiver kun har krav på betaling af et overskydende beløb, hvis det solgtes værdi ved tilbagetagelsen er mindre end kreditgiverens tilgodehavende, i det omfang særlige omstændigheder taler derfor, herunder navnlig hvis forbrugeren har udvist forsømmelighed ved brugen eller opbevaringen af det købte eller har lagt hindringer i vejen for tilbagetagelsesforretningen.

En fordring, der er sikret ved pant, vil som nævnt efter konkurslovens § 199, stk. 2, 1. pkt., ikke være omfattet af en gældssanering i det omfang, pantet strækker til. Panthaverne bindes derimod af kendelsen for så vidt angår den del af deres personlige fordring mod skyldneren, som ikke til sin tid måtte blive dækket af pantet, jf. § 199, stk. 2, 2. pkt. Dette indebærer, at en fordringshaver først, når pantet realiseres, vil vide, om der bliver en restfordring at anmelde i gældssaneringssagen.

Forslaget indebærer, at den panthaver, der ikke mener at have (fuld) dækning for den fordring, der er sikret ved pantet, må anmelde den personlige fordring inden fristen på 8 uger i stk. 2. I denne situation vil fordringshaveren i givet fald have krav på at få dækket den udækkede del af sin fordring med den procent, hvortil de øvrige fordringer er nedsat i gældssaneringssagen. Dette gælder, selv om restkravet først gøres gældende flere år efter kendelsen om gældssanering eller efter udløbet af afdragsperioden. Har panthaveren ikke anmeldt den personlig fordring inden den angivne frist, vil panthaveren ikke kunne kræve gældssaneringsdividende af restfordringen, hvis det senere konstateres, at pantets værdi ikke kan dække fordringen.

Anmeldelse af den personlige fordring i denne situation medfører ikke, at der under gældssaneringssagen skal afsættes eventualdividende til den mulige restfordring, dvs. den del af fordringen, der ikke kan dækkes af pantets værdi. Anmeldelsen er således alene en betingelse for, at fordringshaveren senere kan gøre restkravet gældende, hvis det viser sig, at pantets værdi ikke strækker til dækning af fordringen.”

Tjenestemandsløven og tjenestemandspensionsloven

Tjenestemandsløvens § 57 er sålydende:

”§ 57. Efter regler, der fastsættes af ministeren for offentlig innovation, kan tjenestemænd give transport på løn til låneinstitutter, som ved aftale mellem ministeren og de i § 49 nævnte centralorganisationer er anerkendt hertil.

Stk. 2. Bortset fra de tilfælde, der er nævnt i stk. 1, kan tjenestemanden ikke overdrage, pantsætte eller på anden måde råde over løn, der ikke er udbetalt.”

Tjenestemandspensionslovens § 33 lyder således:

”§ 33. Ministeren for offentlig innovation fastsætter nærmere regler om udbetaling af ydelserne efter denne lov.

Stk. 2. Efter regler, der fastsættes af ministeren for offentlig innovation, kan de berettigede give transport på ydelser efter denne lov til låneinstitutter, der af ministeren er godkendt hertil.

Stk. 3. Bortset fra det tilfælde, der er nævnt i stk. 2, kan de berettigede ikke overdrage, pantsætte eller på anden måde råde over ydelser efter denne lov, der ikke er udbetalt.

Af bemærkningerne til § 33 fremgår bl.a. (Folketingstidende 1968-69, tillæg A, lovforslag nr. L 168, sp. 4043 f.):

”Efter stk. 2 og 3 opretholdes det i lønnings- og pensionslovens § 35 hjemlede forbud mod dispositioner med hensyn til endnu ikke udbetalte pensionsydelser, idet der dog foreslås bevaret adgang til efter nærmere af lønnings- og pensionsministeren fastsatte regler at give forskrivning til låneinstitutioner, der er anerkendte som berettigede til at modtage sådan forskrivning.”

Anbringender

A har anført navnlig, at Tjenestemændenes Låneforenings fordring skal indgå i gældssaneringen på lige fod med øvrige simple kreditorer.

Der er ikke hjemmel i tjenestemandslovens § 57 eller i øvrigt til lønforskrivning i en fremtidig og uvis pension. Der kan ikke gives sikkerhed i en fremtidig og uvis fordring, der som her er uvis i forhold til debitor (udbetalingsmyndighed), størrelse og beløb.

Lønforskrivning er ikke en pantelignende sikkerhed, jf. konkurslovens § 199, stk. 4, idet den kan bringes til ophør som følge af forhold, som långiver ikke har indflydelse på, jf. UfR 2018.1591 V, som angik en overenskomstansat. Lønforskrivningen blev i henhold til gældsbrevet uvirksom, og lånet forfaldt til betaling, da han fratrådte sin tjenestemandsstilling den 30. november 2008. Låneforeningen forsøgte i 2012 at inkassere lånet via fogedretten.

Om man er tjenestemandsansat eller overenskomstansat, har ikke betydning for, om lønforskrivningen er en pantelignende sikkerhed. Det er de almindelige betingelser for panteretigheder, der er afgørende, herunder betingelsen om, at pantsætter skal fratages rådigheden. Lån og lønforskrivning fra Tjenestemændenes Låneforening er således mulig for såvel tjenestemænd som for en række grupper af overenskomstansatte. Karakteren af og vilkårene for

lønforskrivning er den samme for overenskomstansatte lærere som den lønforskrivning, der kan opnås af tjenestemandsansatte.

Sagen adskiller sig fra UfR 1991.49 Ø, idet den sag angik et løbende ansættelsesforhold, hvor tvisten drejede sig om, hvorvidt der kunne kræves omstødelse af ydelser, der var betalt på et lån, som låneforeningen havde modtaget fra skyldnerens arbejdsgiver i henhold til lønforskrivning. Der var heller ikke tale om pension.

Selv hvis der er tale om en pantelignende sikkerhed, har låneforeningen ikke iagttaget sikringsakten over for den pensionsudbetalende myndighed, Udbetaling Danmark, hvorfor lønforskrivningen er omstødelig, jf. konkurslovens § 221, stk. 1, jf. § 70, stk. 1. Sikringsakten for lønforskrivning må – som transport – være denuntiation, hvilket kun er sket over for Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Hvis Højesteret måtte nå frem til, at låneforeningen har (uomstødelig) sikkerhed i den fremtidige pension, skal sagen hjemvises til skifteretten til fornyet behandling. Hvis låneforeningen har sikkerhed i fremtidige pensionsudbetalinger, og der månedligt kan modregnes op til 1/8, svarende til 275 kr. månedligt i pensionsudbetalingerne, vil der forløbe over 24 år, før den nuværende opgjorte gæld på knap 80.000 kr. vil være tilbagebetalt. Dette vil føre til, at en væsentlig del af det anmeldte tilgodehavende skal medtages under gældssaneringen, idet lønforskrivningen ikke giver fuld sikkerhed.

Tjenestemændenes Låneforening har anført navnlig, at en kendelse om gældssanering ikke omfatter lån med lønforskrivning, når der er ydet et lovhjemlet lån af låneforeningen i medfør af tjenstemandslovens § 57, jf. konkurslovens § 199, stk. 4.

Det fremgår af betænkning nr. 1449/2004 om gældssanering, at det i retspraksis er antaget, at et krav i anledning af lån mod lønforskrivning må anses for omfattet af konkurslovens § 199, stk. 4, jf. UfR 1991.49 Ø. Dette synspunkt følges fortsat i praksis.

Tjenestemandsløvens § 57 giver hjemmel til transport i pension. Tjenestemandspensionen er for så vidt angår karakteren af skyldners ansættelsesforhold at betragte som fortsat løn fra staten og en tilsagnspension. Det er ikke en pensionsordning, som skyldner selv har indbetalt

til. Det fremgår også af gælds brevet, at den foretagne lønforskrivning fortsætter ved fratrædelse, hvorefter det er den eventuelle tjenestemandspension, der står til sikkerhed for lånet.

Det er ubestridt, at der vil blive udbetalt en årlig tjenestemandspension, når A når pensionsalderen, og lønforskrivningen er således ikke uvirksom på tidspunktet fra hans fratræden.

En pantnaver bindes kun af en gældssaneringskendelse for så vidt angår den del af fordringen, som ikke dækkes af pantet. På tilsvarende vis er det i forhold til den fremtidige pension først muligt på et senere tidspunkt at fastslå, om der er en restfordring og i givet fald størrelsen heraf. Den eventuelle restfordring vil blive nedskrevet til den procent, som de øvrige fordringer blev nedsat til som led i gældssaneringskendelsen.

Sagen adskiller sig fra UfR 2018.1591 V, idet et lån til en tjenstemandsansat adskiller sig væsentligt fra et lån ydet til en overenskomstansat bl.a. med hensyn til beskyttelse mod afskedigelse og ret til tjenestemandspension. Afgørende for landsretten var, at lånet fra långivers side kunne opsiges ved skyldnerens fratræden, hvis skyldner fratrådte sin stilling uden at opnå pension. Det foreliggende lån er uopsigeligt fra låneforeningens side, og der er forventet pension til sikkerhed for lånet.

Det er uden betydning, om låneforeningen har iagttaget sikringsakten over for den pensionsudbetalende myndighed. Fyldestgørelse, som indvindes ved lønindeholdelse, kan ikke omstødes, jf. UfR 1987.755/2 H og UfR 2001.2143 V.

Det bemærkes i øvrigt, at den relevante og aktuelle udbetalende myndighed (Direktoratet for Kriminalforsorgen) har erklæret at have modtaget meddelelse om lønforskrivningen og bekræftet, at indeholdelsen indbetales til låneforeningen. Tjenestemandspensionen er endnu ikke kommet til udbetaling, hvorfor Udbetaling Danmark ikke er at betragte som udbetalende myndighed på nuværende tidspunkt. Da det ikke er muligt at få noteret lønforskrivning i pension, der ikke er aktuel, er det fast praksis, at der først videregives besked, når pensionen bliver aktuel.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstillinger

I 2007 optog A, der dengang var ansat som tjenestemand, et lån hos Tjenestemændenes Låneforening. Samtidig hermed gav A som sikkerhed låneforeningen ret til at få udbetalt en del af sin løn, ventepenge, rådighedsløn, pension eller pensionsbidrag hos den til enhver tid værende løn- eller pensionsudbetalende myndighed (såkaldt lønforskrivning).

Siden december 2008 har A ikke været tjenestemand. Han har en opsat tjenestemandspension, der vil komme til udbetaling efter reglerne herom i tjenestemandspensionsloven.

I 2023 indledte skifteretten en sag om gældssanering for A.

Sagen angår for Højesteret, om låneforeningens restfordring, der udgør 79.449 kr., er omfattet af en kendelse om gældssanering for A.

Sagens hovedspørgsmål er, om låneforeningens fordring er en pantefordring som nævnt i konkurslovens § 199, stk. 4, 1. pkt.

Hvis det er tilfældet, er spørgsmålet, om der er hjemmel til lønforskrivning i en tjenestemandspension, og om låneforeningens lønforskrivning er ophørt, fordi A ikke længere er tjenestemand, eller om lønforskrivningen kan omstødes.

Hvis lønforskrivningen består og er omfattet af konkurslovens § 199, stk. 4, er spørgsmålet, hvordan skifteretten skal behandle låneforeningens fordring.

Er en lønforskrivning en pantefordring?

Kendelse om gældssanering omfatter efter konkurslovens § 199, stk. 1, som udgangspunkt fordringer, der er stiftet inden gældssaneringssagens indledning. Efter stk. 4, 1. pkt., gælder dette dog ikke pantefordringer i det omfang, pantet strækker til. Stk. 4, 2. pkt., bestemmer, at panthaverne derimod bindes af kendelsen for så vidt angår den del af deres personlige fordring mod skyldneren, som ikke dækkes af pantet.

Højesteret finder, at en lønforskrivning som den foreliggende efter bestemmelsens ordlyd, forarbejder og formål må anses for at være en pantefordring som nævnt i konkurslovens § 199, stk. 4, 1. pkt.

Kan en lønforskrivning omfatte tjenestemandspension?

A har anført, at der ikke er hjemmel i tjenstemandslovens § 57 eller i øvrigt til lønforskrivning i pension.

Højesteret bemærker, at der gyldigt kan aftales lønforskrivning vedrørende pension efter tjenestemandspensionslovens § 33, stk. 2, som bestemmer, at de berettigede kan give transport på ydelser efter loven til låneinstitutter, der er godkendt hertil.

Er lønforskrivningen ophørt?

A har anført, at det er aftalt, at lønforskrivningen bliver uvirksom, hvis han afskediges, og at låneforeningens lønforskrivning ophørte i 2008, da han blev afskediget som tjenestemand.

Højesteret finder, at aftalen om lønforskrivning må forstås således, at den giver låneforeningen en beføjelse til at kræve gælden indfriet, hvis A bliver afskediget, og hvis afskedigelsen medfører, at lønforskrivningen bliver uvirksom, dvs. at låneforeningen ikke modtager de aftalte udbetalinger fra den løn- eller pensionsudbetalende myndighed. Det kan ikke anses for aftalt, at lønforskrivningen ophører alene som følge af As afskedigelse, og det gælder, uanset om låneforeningen gør brug af den nævnte beføjelse.

Kan lønforskrivningen omstødes?

A har anført, at låneforeningen ikke har iagttaget sikringsakten, og at lønforskrivningen derfor er omstødelig, jf. konkurslovens § 70, stk. 1.

Højesteret finder, at der ikke under denne sag kan tages stilling til, om lønforskrivningen kan omstødes, da krav herom skal rejses af andre fordringshavere og som udgangspunkt under en særskilt sag, jf. herved konkurslovens § 222, jf. § 221.

Hvorledes skal lønforskrivningen behandles i en gældssaneringskendelse?

Det følger af det anførte om konkurslovens § 199, at hvis skifteretten afsiger kendelse om gældssanering for A, vil kendelsen kun omfatte den del af hans gæld til låneforeningen, som ikke dækkes af pantet.

Højesteret finder, at der som anført i forarbejderne til konkurslovens § 199, stk. 4, og § 208 b, stk. 2, som udgangspunkt ikke skal afsættes dividende til fordringshaveren for en pantesikret fordring anmeldt under en gældssaneringssag. Hvis det senere viser sig, at pantets værdi ikke strækker til dækning af fordringen, har fordringshaveren krav på af skyldneren at få dækket den udækkede del af sin fordring med den procent, hvortil de øvrige fordringer er nedsat i gældssaneringssagen.

Højesteret finder, at det i forarbejderne anførte ikke er til hinder for, at en fordringshaver, som rettidigt anmelder en fordring, der er sikret ved pant, og som kan sandsynliggøre, at pantet ikke eller kun delvist vil strække til, kan kræve at blive omfattet af gældssaneringen for så vidt angår den usikrede del af fordringen. I så fald skal fordringshaveren have dividende for så vidt angår den usikrede del af fordringen på lige fod med øvrige simple fordringshavere. Fordringshaverens krav ifølge pantsætningsaftalen skal som konsekvens heraf reduceres til det beløb, som anses for dækket af pantet, således at der ikke kan kræves dækning via pantet for det beløb, som er omfattet af gældssaneringen.

Tjenestemændenes Låneforening har anmeldt hele restgælden, men har gjort gældende, at ingen del af restgælden skal være omfattet af gældssaneringskendelsen.

Højesteret finder, at når det er tilfældet, skal det først afgøres, i hvilket omfang pantet strækker til, når der ikke længere kan komme nogen tjenestemandspension til udbetaling.

Højesteret finder, at låneforeningen til den tid vil kunne rette et krav mod As dødsbo, hvis restgælden ikke er indfriet. Kravet skal opgøres som restgælden på dette tidspunkt nedsat til den procent, hvortil de øvrige fordringer er nedsat i gældssaneringssagen.

Højesteret bemærker, at låneforeningen som følge af gældssaneringen ikke i den mellemliggende periode kan kræve ydelser fra A personligt.

Konklusion

Højesteret stadfæster landsrettens kendelse om, at sagen hjemvises til skifteretten til fornyet behandling.

Thi bestemmes:

Landsrettens kendelse stadfæstes.

Ingen part skal betale kæreomkostninger til den anden part.